

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на икономическите науки“ по професионално направление 3.8. Икономика, Научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси),

с автор проф. д-р Божидар Божинов

на тема „Финансовото управление на информационните технологии във висшите училища – предизвикателства и възможности за прилагане на водещи корпоративни практики“

от доц. д-р инж. Александър Петков

Русенски университет „Ангел Кънчев“

Настоящото становище е изготвено в съответствие със Заповед № 237 от 27.3.2019 г. на Ректора на Стопанска академия „Д. А. Ценов“, на основание чл. 89. ал.6 от Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ и във връзка с решение на Факултет „Финанси“, протокол № 8/26.3.2019 г.

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Във въведението се представя актуалността на изследването по отношение на ролята и значението на висшето образование за икономиката на страната, информационните и комуникационни технологии в съвременния живот. Констатирана е нуждата от промяна на управлението на висшето образование и засилване на връзката му с практиката, породени от дигитализацията и глобализацията на пазара и технологиите. Подчертава се интердисциплинарния характер на проучването, включващо: финансовите, академичните и управленските аспекти в едно с информационните технологии като съществена част от изследваните проблеми на висшето образование.

Обекта на изследването в дисертацията са висшите училища в България в сравнение с тези от Централна и източна Европа. Основен **предмет** на изследването са „финансово-организационните аспекти на управлението на информационните технологии в рамките на висшите училища“. В дисертацията са поставени общо 13 хипотези, които последователно и задълбочено са проучени и изследвани чрез подходящи научни методи и подходи.

Представеният дисертационен труд е с общ **обем** от 951 страници, включващи 333 страници основен текст, 37 страници използвана литература, 5 приложения в 580 страници, 58 фигури и 34 таблици.

В **структурно** отношение дисертацията обхваща 5 глави, в които авторът последователно и систематично проучва въпросите на „Спецификата и предизвикателствата пред управлението на висшите училища“, „Стратегическо управление на информационните технологии в университетите“, „Ключови предизвикателства пред академичния СІО мениджър при управлението на информационните технологии“, „Финансирането на информационните технологии в университетите – източници, тенденции“ и „Възможности за прилагане на добрите практики за финансово управление на информационните технологии в университетите“. Дисертацията има относително добро разпределение на обема между

отделните части, като най-голямо внимание е обърнато на последната глава. Резултатите от анкетното проучване между университети в Централна и Източна Европа, вкл. и в България са представени и анализирани в първите четири глави, съобразно разглежданата тематика в тях.

В **първа глава** са изследвани глобалните и финансови предизвикателства пред висшето образование през второто десетилетие на 21 век, неговата роля в съвременното общество и необходимостта от промяна на икономическия модел на управление. Отбелязана е тенденцията за промяна в посока прилагане на фирмения мениджмънт (бизнес модел) като начин на управление на съвременните университети. Обоснована е потребността в управлението на стратегическия институционален (академичен) мениджмънт да се приложи концепцията за „бизнес архитектура на предприятието“ в сферата на висшето образование. Предложено е разширяване и надграждане на концепцията за същността и обхвата на архитектурата на предприятието чрез създаване на „архитектура на университета“, включваща академична архитектура, архитектура на институционалните процеси и ИТ архитектура.

Във **втора глава** са проучени въпросите на стратегическото управление на информационните технологии в университетите. Пояснено е съдържанието на понятието „академична интегрирана информационна система“ в което се отчита спецификата на университета и наложителното прилагане на съвременни информационни технологии, както за администрирането и управлението на самата организацията, така и за използването им в сферите на образованието и науката. Идентифицирана е същността и спецификата на управлението на ИТ процесите в университетите, неговите три основни направления – стратегическо, тактическо и оперативно и взаимодействията им с управлението на висшето училище. Изследвани са актуалните проблеми и предизвикателства пред стратегическото ИТ управление в университетите, класификацията на управленските взаимодействия и връзките със системата на висшето образование в страната и европейското образователно пространство.

В **трета глава** са представени резултатите от проучванията върху ролята, мястото и значението на ИТ мениджърите за ефективното управление на висшето училище. Отбелязани се тенденции за нарастващо значение на управленски и икономически знания и умения за сметка на намаляващо значение на знанията от областта на информационните технологии за ИТ ръководителите на по-високото (стратегическо) ниво в йерархията на управление. Отчетени са спецификите на образователните институции по отношение на изискванията към ИТ мениджърите като лидери и с опит в областта на образованието поради особените информационни нужди на различните категории потребители и нарастващото значение на комуникациите и информираността на всички заинтересовани страни. Чрез анкетно проучване са установени профила, ангажиментите и приоритетите на СІО мениджъра, както и основните организационни и финансови предизвикателства пред дейността на ИТ звеното и ролите, които то играе в рамките на висшето училище.

Четвърта глава на дисертационния труд включва резултатите от изследваните проблеми и прилаганите подходи и методи за финансирането на информационните технологии в университетите през целия жизнен цикъл на ИТ активите. Обстойно са проучени и сравнени различни методи и модели за оценка на инвестициите в областта на информационните технологии. Отчетени са проблемите и предизвикателствата пред академичния СІО мениджър при финансовото управление на ИТ във висшите училища и е констатирана необходимост да се прилагат подходящи инструменти за анализ и ефективно управление на бюджетите за ИТ.

Пета глава е посветена на възможностите за адаптиране и прилагане на водещи корпоративни практики в областта на финансовото управление на информационните технологии във висшите училища чрез стандарти като ITIL (Information Technology Infrastructure Library) пакет от добри практики при мениджмънта на ИТ услуги (ITSM). Представена е общата рамка и взаимодействието между съставните компоненти при финансовото управление на ИТ, предлага се използването на методите CSF и KPI. Авторът предлага и методологическа рамка за финансово управление на информационните технологии като заедно с отчитането на националното законодателство и регулаторни режими се съблюдават и добрите практики от цитираните стандарти за управление на ИТ услугите. В тази част от дисертацията са споделени и резултатите от прилагането на подхода, в практиката на автора като мениджър на ИТ звено във висшето училище. В работата е подчертано и значението както на предварителния подбор, така и на последващото поддържане на ИТ активите на университета като елемент на ефективното им финансово управление. За оценка на академичния инвестиционен ИТ проект се предлага използването на методи на база очакваните ползи и разходи, интердисциплинарен подход на REI оценката, метода за определяне на очакваните разходи като обща цена на притежание (TCO) и др. класически финансови измерители и подходи за оценка на инвестиционни разходи. В допълнение се препоръчват и подходи за финансово управление и оптимизиране на текущите ИТ разходи. В последната част са представени и резултатите от емпиричното тестване на адаптираната от автора бърза икономическа оценка (REJ) на ИТ проект в Стопанска академия „Д. А. Ценов“.

Използваната в изследването **литература** обхваща 264 заглавия на латиница и 177 на кирилица. Използваните източници са от престижни издателства и представят гледните точки на утвърдени изследователи. 32 от работите са на автора на дисертацията, който е публикувал различни аспекти на обобщеното в дисертацията изследване.

Като **приложения** в дисертацията са представени „Методологията на анкетното проучване“, „Уведомително писмо за участие в анкетно проучване“, „Анкетна карта Предизвикателства пред управление на информационните технологии в университетите“, „Кодова книга и честотно разпределение на отговорите“ и „Крос-анализ и хи-квадрат тестове (избрани разреди)“. За съжаление в дисертацията не бяха открити препратки към приложенията, макар че при по-задълбочено проучване, читателят сам би-могъл да открие връзките.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Предложеният за становище научен труд може да бъде оценен като актуален по отношение на съвременните тенденции на глобализация и дигитализация във всички сфери на човешката дейност и по-конкретно: нарастващото значение на висшето образование за икономиката, нуждата от промяна в управлението в посока по-ефективни и икономически обосновани решения за управление на динамично-развиващите се информационни технологии. Дисертационният труд показва задълбочено проучване на проблема с ефективното финансово управление на информационните технологии във висшите училища и представлява оригинален принос на автора за намиране на научно обосновани решения.

Дисертационният труд ясно и коректно отразява мнението на автора за изследвания проблем. Обемът на работата с достатъчен за решение на поставените задачи, а избраните и приложени научни подходи и методи за изследване са подходящи за тематиката на дисертацията.

Представения автореферат описва коректно, представя точно и пълно основните моменти и постижения на дисертационния труд.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Дисертационният труд представлява научна новост в областта на управлението на информационните технологии във висшите училища по отношение на прилагане на добрите практики в управлението чрез разширяване и задълбочаване на изследванията в посока по-ефективно финансово управление. Като конкретни научни приноси от дисертационния труд могат да бъдат отбелязани формулираната от автора рамка и методика за финансово управление на информационните технологии като елемент на стратегическото и оперативното управление на българските висши училища. Съществена научна новост и принос е предлаганата от автора концепция за „академична архитектура“ като специфична проява на използваната в теорията и практиката „архитектура на предприятието“. Към научните приноси могат да бъдат отнесени дефиницията за същността, спецификата и обхвата на управлението на ИТ процесите в университетите, дефинираните специфични проблеми и предизвикателства пред ИТ управлението на съвременния етап, дефинираните специфични роли и компетенции на ИТ мениджъра във висшите училища. Приноси с научно-приложен характер имат резултатите от международното проучване, изследващо управлението на информационните технологии във висшите училища в Централна и Източна Европа и апробирането на методиката за финансово управление на ИТ в практиката на конкретно висше училище.

IV. Въпроси и бележки по дисертационния труд.

Дисертационният труд съдържа 13 самостоятелни хипотези, които биха могли да бъдат структурирани в няколко по-обща хипотези, включващи в себе си останалите. По този начин може да се изяви по-ясно връзката между хипотезите и отделните части на работата.

В дисертацията се доказва, че концепцията за архитектурата на предприятието е позната и приложима. Може ли на тази база да се твърди, че тя е ефективна или са необходими допълнителни проучвания за доказване на нейната ефективност?

Информационните технологии във висшите училища се използват най-общо в три направления: в образователния процес, в научната дейност и за администриране и управление на институцията. При управлението на информационните технологии в университета трябва ли да се прилага диференциран подход за определяне на тяхната ефективност и функционалност във всяко направление или е възможно да се разглеждат като интегрирана система без значение на нейното приложение в отделните направления?

Предвид многото използвани съкращения, работата би спечелила, ако се състави списък на тяхното значение.

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

Дисертационният труд и постигнатите оригинални приноси, представляват самостоятелни обобщения и решения на съществен научно-приложен проблем, съответстват на съвременните постижения в науката, използваните чужди идеи и резултати са цитирани коректно в текста и няма установено плагиатство в работата с което може да се твърди, че отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за прилагането му. Поради това давам **положителна оценка** и предлагам на Научното жури да **присъди** на проф.

д-р Божидар Божинов научната степен „доктор на икономическите науки“ по професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси).

Дата: 3.5.2019

Русе

Изготвил становището:

(доц. д-р инж. А. Петков)

